

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 413/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], bez prihlásenia [REDACTED], t. č. [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Karin Göghovou, PhD., Eötvösa 1/14, Komárno, proti postupu a uzneseniu Okresného súdu Komárno sp. zn. 3T/120/2023 zo 4. apríla 2024 a postupu a uzneseniu Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4Tos/36/2024 z 25. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. júna 2024 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17. ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 1 a 3 ústavy, čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) a čl. 48 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 2 dohovoru, čl. 48 ods. 2 charty postupom a uznesením krajského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Zároveň malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 2 dohovoru a čl. 48 ods. 2 charty postupom okresného súdu v konaní, ktoré je označené v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ žiada napadnuté uznesenie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na opätovné konanie. Napokon sťažovateľ žiada náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 483,92 eur, ktoré má z neznámych dôvodov uhradiť Najvyšší súd Slovenskej republiky.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh vyplýva, že trestné stíhanie bolo začaté a zároveň obvinenie sťažovateľovi vznesené uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru, odboru kriminálnej polície, 1. oddelenia vyšetrovania Komárno (ďalej len „uznesenie ORPZ“) 18. júna

2023 pod ČVS: ORP-397/1-VYS-KN-2023 pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. a) a b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona a poukazom na § 139 ods. 1 písm. c), ako aj pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 Trestného zákona.

3. Toho času je už sťažovateľ obžalovaný pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. a) a b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona a poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. Vec je vedená okresným súdom pod sp. zn. 3T/120/2023.

4. Sťažovateľ bol vzatý do väzby uznesením okresného súdu sp. zn. 3Tp/28/2023 z 18. júna 2023 v súlade s § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. O žiadosti o prepustenie z väzby rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 3T/120/2023 zo 4. apríla 2024, ktorým žiadosť v celom rozsahu zamietol. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu sťažovateľ podal sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že sťažnosť sťažovateľa zamietol. Napadnuté uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľovi a jeho advokátke doručené 9. mája 2024.

5. Sťažovateľ namieta, že okresný ani krajský súd sa nevysporiadali s jeho námietkou porušenia práva na obhajobu, námietkou nezákonnosti získaných dôkazov a námietkou právnej kvalifikácie skutku.

6. Princíp prezumpcie nevinny mal byť porušený vyjadrením sudcu okresného súdu počas výsluchu o väzbe, keď mal sudca uviesť, že dôkazná situácia sa nezmenila, a ak sa neobjaví nejaký iný dôkaz, tak je dostatočne preukázané, že sťažovateľ skutok spáchal.

7. Právo na obhajobu malo byť podľa sťažovateľa porušené tým, že trpí duševnou poruchou, jeho duševné zdravie je v zlom stave a už od zistenia tejto skutočnosti mu mal byť pridelený advokát v zmysle § 37 ods. 2 Trestného poriadku. Skoršie psychiatrické liečenie sťažovateľa mala spomenúť pri výsluchu 18. júna 2023 jeho matka. Z odpisu z registra trestov vyplýva, že sťažovateľovi bolo rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 33T/49/15 z 11. mája 2016 uložené ústavné ochranné liečenie – protialkoholické a protitoxikomanické (ukončené 12. mája 2017). Sťažovateľ uviedol, že bral iba lieky, ktoré mu predpísali lekári v rôznych kombináciách na depresie, úzkosť a proti bolesti.

8. Znalkyňa z odboru zdravotníctva, odvetvia psychiatrie MUDr. Daria Strhanová v znaleckom posudku č. 29/2023 uviedla, že sťažovateľ trpí polytoxikomániou – závislosťou od viacerých psychoaktívnych látok, a v dôsledku nej absolvoval už uvedené liečenie. Na pojednávaní 29. februára 2024 uviedla, že sa nedá jednoznačne uzavrieť, či v čase výsluchu sťažovateľa mohol byť v takom stave, že chápal úkon alebo nie, ak užil lieky na základe lekárskeho predpisu.

9. Sťažovateľ namieta nesprávnu právnu kvalifikáciu v dôsledku toho, že zločin vydierania mal spáchať so zbraňou a na blízkej osobe. Tvrdí, že poškodený nebol voči nemu blízkou osobou, len spolu dva mesiace bývali „pod jednou strechou“. Sťažovateľ má prechodný pobyt v Českej republike. Zároveň tvrdí, že v konaní nebol vydaný nôž, ktorým sa mal poškodenému vyhrážať, a nôž spomínaný v trestnom oznámení a pôvodných výsluchoch už poškodený neuvádza v konaní pred súdom. Sťažovateľ tvrdí, že konajúce súdy sa nevysporiadali s tým, či boli splnené materiálne podmienky väzby, či bolo vznesené obvinenie zákonným spôsobom a či sa skutok vôbec stal.

10. Krajský súd v napadnutom uznesení zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, pretože u neho trvajú dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku; nenahradil väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka v zmysle § 80 ods. 1 písm. c)

Trestného poriadku; neprijal písomný sľub sťažovateľa podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

11. Krajský súd poukazuje na záver okresného súdu, že zistené skutočnosti a okolnosti nasvedčujú, že skutok sa stal, napĺňa všetky zákonné znaky tak, ako je uvedený v obžalobe, a je tu dôvodné podozrenie, že skutok spáchal sťažovateľ. Na hlavnom pojednávaní boli vypočuté svedkyne [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], oboznámené obrazovo-zvukové záznamy ich výpovedí z prípravného konania. Zároveň boli vypočuté svedkyne [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (vrátane oboznámenia sa s obrazovo-zvukovým záznamom jej výpovede z prípravného konania) a znalkyňa [REDAKOVANÉ]. Bol vypočutý poškodený [REDAKOVANÉ] a bol oboznámený aj s obrazovo-zvukovým záznam z jeho výsluchu v prípravnom konaní. Dokazovanie pritom na hlavnom pojednávaní pokračuje. Aj naďalej pretrvávajú dôvodné predpoklady, že skutok bol spáchaný sťažovateľom, čo preukazujú najmä výpovede svedkov. Okresný súd poukazoval na recidívu sťažovateľa, ktorý okrem priestupku proti občianskemu spolunažívaniu bol trestne stíhaný už deväťkrát, pričom trestným rozkazom Okresného súdu Nitra sp. zn. 21T/44/2016 z 28. apríla 2016 bol odsúdený pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 a 2 písm. a) a b) Trestného zákona. Rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 33T/49/2015 z 11. mája 2016 bol odsúdený pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona a iné, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody 3 roky a 4 mesiace, ako aj ústavné liečenie protialkoholické a protitoxikomanické. Znalkyňa MUDr. Daria Strhanová uviedla, že sťažovateľ je závislý na psychoaktívnych látkach, pričom jeho postoj k závislosti a nadmernému užívaniu a predpisu liekov takej povahy u rôznych lekárov je nekritický. Zároveň nevyšla najavo žiadna nová skutočnosť, ktorá by oslabovala alebo vyvracala obavu z páchania ďalšej trestnej činnosti, čiže dôvody preventívnej väzby v zmysle § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku pretrvávajú. Zároveň po preskúmaní možnosti nahradiť výkon väzby inštitútmi uvedenými v § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, čiže dohľadom probačného a mediačného úradníka, dospel vzhľadom na už uvedené k záveru o nemožnosti jeho aplikácie.

12. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu č. k. 3T/120/2023-556 zo 4. apríla 2024 uviedol, že z dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní je spochybnená výpoveď poškodeného [REDAKOVANÉ], ako aj svedkyň [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Okresný súd mal podľa neho dôjsť k záveru, že väzobné dôvody nie sú dané, alebo sú výrazne oslabené. Okresný súd sa mal neprimerane zaoberať jeho závislosťou, ktorá mala byť spôsobená pochybením lekárov, ako aj jeho predchádzajúcim odsúdením, čo však nemalo byť dôvodom jeho preventívnej väzby. Od zistenia, že trpí duševnou poruchou, mu mal byť ustanovený advokát v zmysle § 37 ods. 2 Trestného poriadku. Tvrdí, že skutok nebol spáchaný, nemá znaky trestného činu a nie sú tu materiálne predpoklady na väzobné stíhanie. Navrhol, že ak by krajský súd bol toho názoru, že väzobné dôvody sú dané, tak aby ju nahradil na to určenými inštitútmi: písomným sľubom, dohľadom probačného a mediačného úradníka, uložením primeraných povinností a obmedzení a povinnosťou podrobiť sa kontrole technickými prostriedkami. Žiadal krajský súd o zrušenie prvostupňového uznesenia a prepustenie z väzby na slobodu.

13. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že vo veci sťažovateľa uznesením okresného súdu sp. zn. 3Tp/28/2023 z 20. júna 2023 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 2Tpo/29/2023 z 12. júla 2023 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Neskôr uznesením okresného súdu sp. zn. 3T/120/2023 z 2. novembra 2023 v spojení s uznesením

krajského súdu sp. zn. 4Tos/89/2023 z 23. novembra 2023 bol sťažovateľ ponechaný v preventívnej väzbe. Z vyšetrovacieho spisu krajský súd zistil, že sú splnené formálne podmienky väzby (začaté trestné stíhanie, vznesené obvinenie, návrh na vzatie do väzby, podaná obžaloba). Zároveň sú splnené aj materiálne podmienky (doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, z ktorého je sťažovateľ obžalovaný, sa stal, má znaky zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. a) a b) Trestného zákona a je dôvodné podozrenie, že ho spáchal sťažovateľ). Krajský súd pripomína, že sťažovateľ bol deväťkrát súdne trestaný, pričom naposledy odsúdený trestným rozkazom Okresného súdu Nitra sp. zn. 21T/44/2016 z 28. apríla 2016 pre zločin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 a 2 písm. a) a b) Trestného zákona a iné, ktorého sa dopustil proti družke v šiestom mesiaci tehotenstva so zbraňou (kuchynským nožom); taktiež rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 33T/49/2015 z 11. mája 2015 pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona a iné, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody na 3 roky a 4 mesiace, ako aj ústavné liečenie protialkoholické a protitoxikomanické. Krajský súd tak pripomína sťažovateľovi, že pri rozhodovaní o väzbe jednoznačne prihliada na predchádzajúce odsúdenia sťažovateľa na účely hodnotenia jeho doterajšieho života a osoby. Sťažovateľ sám na jednej strane priznáva svoju závislosť od opiátov a to, že je psychiatrický pacient, pričom na druhej strane viní lekárov, ktorí mu predpísali lieky. Podstatný je však záver znalkyne, že je závislý na psychoaktívnych látkach, je nekritický voči zneužívaniu nedôslednosti lekárov pri predpisovaní liekov. V neposlednom rade prihliada na charakter a závažnosť danej trestnej činnosti (násilná trestná činnosť so zbraňou). Dané skutočnosti odôvodňujúce preventívnu väzbu neboli podľa krajského súdu oslabené do takej miery, aby odôvodňovali nemožnosť ďalšieho trvania väzby. Tieto skutočnosti zároveň vylučujú nahradenie väzby niektorým z už uvedených inštitútov, pretože práve pre charakter predchádzajúceho života sťažovateľa a charakter jeho trestnej činnosti nie je možné predpokladať, že by tieto inštitúty v dostatočnom rozsahu eliminovali obavu z pokračovania v jeho trestnej činnosti.

14. Krajský súd podotýka, že keďže ide o dvojinštančné súdne konanie, rozhodnutia okresného a krajského súdu tvoria jednotu a krajský súd môže len podrobne poukázať na jednotlivé dôvody, na ktorých okresný súd založil svoje uznesenie. Pri rozhodovaní o väzbe nemôže krajský súd hodnotiť dôkazy vykonané okresným súdom tak, ako ich hodnotí sťažovateľ. Môže ich hodnotiť len z pohľadu dôvodného podozrenia, a nie z pohľadu ustálenej viny. Krajský súd k námietkam sťažovateľa smerujúcim k spochybneniu dôkazov, existencie skutku, jeho spáchaniu a jeho právnej kvalifikácie dodáva, že je úlohou okresného súdu na hlavnom pojednávaní postupovať tak, aby bol zistený skutkový stav veci v rozsahu nevyhnutnom pre jeho rozhodnutie, čiže z objasnených okolností trestného činu môcť v konkrétnom štádiu trestného konania rozhodnúť o podanej obžalobe tak, aby bolo zrejmé vysporiadanie sa s ňou v skutkovej a právnej rovine. Krajský súd jednoznačne poukazuje na to, že vzhľadom na závažnosť skutku nie je väzba sťažovateľa neprimeraným opatrením s poukazom na povahu trestného činu a trestu, ktorý zaň možno uložiť. V rámci svojej prieskumnej právomoci krajský súd konštatoval, že okresný súd nepochybil vo svojom napadnutom postupe. Zároveň však okresnému súdu dal na vedomie, že by mal bezodkladne rozhodnúť vo veci samej, pretože zo spisového materiálu vyplýva, že mu v tom už nič nebráni.

II.

15. Argumentácia sťažovateľa spočíva najmä v tvrdení, že:

- a) malo byť porušené jeho právo na obhajobu tým, že mu nebol pridelený včas advokát,
- b) mala byť vyjadrením sudcu počas výsluchu o väzbe porušená prezumpcia nevinoty,
- c) malo byť porušené sťažovateľovo právo na osobnú slobodu, ako aj slobodu a bezpečnosť.

III.

16. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17. ods. 1, 2 a 5 ústavy, práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 1 a 3 ústavy, čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) a čl. 48 ods. 1 charty, základného práva na prezumpciu nevinoty podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 2 dohovoru a čl. 48 ods. 2 charty napadnutým postupom a uznesením krajského súdu.

17. Malo dôjsť k porušeniu základného práva na prezumpciu nevinoty podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 2 dohovoru a čl. 48 ods. 2 charty napadnutým postupom okresného súdu.

III.1. K napadnutému postupu okresného súdu:

18. Sťažovateľ disponoval v zmysle § 79 ods. 3 Trestného poriadku opravným prostriedkom (sťažnosťou), ktorú aj využil. Poskytnutie ochrany v prípade potenciálneho porušenia dotknutých práv v danom prípade spadalo do právomoci inštančne nadriadeného súdu, teda krajského súdu ako súdu sťažnostného, čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

19. Ústavný súd vzhľadom na uvedené zistil, že existuje dôvod podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému postupu okresného súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K napadnutému postupu a uzneseniu krajského súdu:

III.2.1. K namietanému porušeniu práva na osobnú slobodu, ako aj slobodu a bezpečnosť:

20. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Teda úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd (III. ÚS 271/07, II. ÚS 464/2011).

21. Do obsahu právomoci ústavného súdu však nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý

je funkčne usposobený na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02). Teda ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nekoná ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02).

22. Rozhodnutie o väzbe nie je rozhodnutím o vine či nevine obvineného, resp. obžalovaného. Súd sa pri rozhodovaní o väzbe nezameriava na hodnotenie viny stíhanej osoby, jej obhajoby, alebo dôkazov spôsobom upraveným v § 2 ods. 12 Trestného poriadku. Súd pri rozhodovaní o väzbe skúma predovšetkým to, či sú splnené materiálne a formálne podmienky rozhodnutia o väzbe (II. ÚS 626/2016).

23. Sťažovateľ namieta porušenie čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ktoré sa však týka výhradne konania o vzatí do väzby, a nie konania o žiadosti o prepustenie z väzby. Preto vo vzťahu k tomuto právu ústavný súd ústavnú sťažnosť odmieta podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. K namietanému porušeniu čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy ústavný súd uvádza, že tak, ako uviedol aj krajský súd, na strane sťažovateľa boli (v tom čase) splnené formálne podmienky väzby (existencia uznesenia o vznesení obvinenia, obžaloby a prebiehajúce väzobné stíhanie v konaní pred súdom vo veci samej), ako aj materiálne podmienky väzby (existencia dôvodného podozrenia, že skutok sa stal, ide o zločin vydierania a spáchal ho sťažovateľ), pričom vzhľadom na závažnosť skutku nie je väzba sťažovateľa neprimeraným opatrením s poukazom na povahu trestného činu a trestu, ktorý zaň možno uložiť. Zároveň prihliadol na trestnú minulosť sťažovateľa, jeho recidívu a závislosť na psychoaktívnych látkach. Preventívnu väzbu tak odôvodňovali v tom čase zadovážené dôkazné prostriedky a zistené okolnosti, najmä výpovede svedkov, znalecké posudky, pričom prípade rozhodnutia o väzbe ide o posudzovanie pravdepodobnosti spáchania trestného činu, nie definitívne konštatovanie o vine vo veci samej.

25. Pokiaľ ide o nevyhovenie nahradenia väzby, ústavný súd uvádza, že o nahradení väzby jednou z jej alternatív, prípadne ich kumuláciou, by sa dalo uvažovať vo vzťahu o „útekovvej“ väzbe, no v prípade hrozby pokračovania v trestnej činnosti by bolo absolútne neúčinné, najmä vzhľadom na závislosť sťažovateľa na psychoaktívnych látkach. Princíp proporcionality tu možno vzhľadom na zločin, z ktorého je sťažovateľ podozrivý, bezpochyby považovať za zachovaný.

26. Ústavný súd konštatuje, že napadnutý postup a uznesenie krajského súdu je akceptovateľným spôsobom odôvodnené a dáva jasnú odpoveď na všetky relevantné námietky a argumenty, ktoré uplatnil sťažovateľ. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým postupom a uznesením krajského súdu a obsahom práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2.2. K namietanému porušeniu práva na obhajobu:

27. Ústavný súd podotýka, že v zmysle § 37 ods. 2 Trestného poriadku musí mať obvinený obhajcu, ak to v prípravnom konaní orgán činný v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“) považuje za nevyhnutné „*najmä preto, že majú pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať*“. Pochybnosť náležite sa obhajovať by bola zrejmá, ak by bol sťažovateľ obmedzený alebo pozbavený v spôsobilosti na právne úkony, prípadne by považovali OČTK za preukázané, že trpí duševnou poruchou takej povahy, v dôsledku ktorej by nebol schopný sa obhajovať, alebo by k takýmto pochybnostiam dospeli z jeho správania.

28. Ako vyplýva z vyjadrenia samotného sťažovateľa, ochranné liečenie mu bolo v minulosti súdom nariadené z dôvodu alkoholizmu a toxikománie. Ako vyplynulo zo znaleckého posudku MUDr. Darie Strhanovej, sťažovateľ je závislý na psychoaktívnych látkach, z čoho viní lekárov, ktorí mu ich predpisujú. K svojej závislosti je nekritický. Zároveň uviedla, že sa nedá preukázať, či by mohla byť spôsobilosť náležite sa obhajovať ovplyvnená pozitívom liekov, ktoré sťažovateľ uviedol, že užil. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh nič nenasvedčuje, že by OČTK mali mať pochybnosť o spôsobilosti sťažovateľa sa obhajovať. To, že bol sťažovateľ pri prvotných procesných úkonoch pod vplyvom psychoaktívnych látok, vyplýva len z jeho tvrdenia a ústavný súd toto tvrdenie nepovažuje za preukázané. OČTK zjavne nemali dôvod pochybovať o spôsobilosti sťažovateľa sa obhajovať, pretože aj ochranné liečenie, ktoré v minulosti absolvoval, sa týkalo liečených závislostí.

29. Sťažovateľ v rámci práva na obhajobu označil porušenie čl. 50 ods. 1 ústavy a čl. 48 ods. 1 charty, ktoré sa však práva na obhajobu netýkajú. Z toho dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

30. Ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým postupom a uznesením krajského súdu a obsahom práv podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2.3. K namietanému porušeniu práva na prezumpciu nevinoty:

31. Pokiaľ ide o tvrdené vyjadrenie sudcu okresného súdu počas výsluchu o väzbe, z ktorého vyplynulo, že dôkazná situácia sa podľa neho nezmenila, a pokiaľ sa dostatočne nezmení, považuje predbežne za preukázané, že sťažovateľ skutok spáchal, okresný ani krajský súd sa tomuto v uzneseniach nevenujú. Ústavný súd však dodáva, že ak aj došlo k nevhodne zvolenej formulácii či vyjadreniu, ktoré použil okresný súd a ktoré podľa sťažovateľa navodzuje jednoznačné závery, že skutok spáchal, z materiálneho hľadiska nejde o taký závažný zásah do práva sťažovateľa, ktorý by spochybňoval postup okresného súdu a bol podkladom na jeho zrušenie a prepustenie sťažovateľa z väzby.

32. Ak dôjde k porušeniu zásady prezumpcie nevinoty formuláciou, ktorá evokuje spáchanie skutku sťažovateľom, to nemôže automaticky vyústiť do konštatovania nezákonnosti väzby, pokiaľ je

rozhodnutie o väzbe ústavne udržateľné zachovaním materiálnych a formálnych dôvodov väzby. Porušenie zásady prezumpcie neviny by bolo relevantné pri namietaní porušenia práva na spravodlivý proces v rozhodnutí o merite veci. Je nevyhnutné vnímať rozdiel medzi výrokmi, ktoré vyjadrujú názor, že daná osoba je vinná, a výrokmi, ktoré iba vyjadrujú stav podozrenia. Tiež je nutné vnímať každé takéto vyjadrenie v kontexte celého odôvodnenia a nevnímať ho izolovane. Dôležité je napokon, či použité formulácie netvorí iba podklad pre ustálenie jednej z materiálnych podmienok väzby, čiže či sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal sťažovateľ.

33. Napriek tomu, že sťažovateľovi dosiaľ nebola preukázaná vina za spáchanie uvedeného skutku, bol obmedzený na osobnej slobode. K tomu je možné dodať len toľko, že väzobné stíhanie predchádza meritórnemu rozhodnutiu o vine. Ak by to bolo naopak, popieralo by to samotný preventívny účel väzby. Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Tóth v. Rakúsko, 1991).

34. Sťažovateľ v rámci práva na prezumpciu neviny označil porušenie čl. 48 ods. 2 charty, ktoré sa však práva na prezumpciu neviny netýka. Z toho dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

35. V zmysle už uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým postupom okresného súdu a napadnutým postupom a uznesením krajského súdu a obsahom práv podľa čl. 50 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 2 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

36. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu